

gospodarske, obrtniške in narodne.

Izhajajo vsak petek ter stanejo v tiskarni prejemane za celo leto 3 gld. 50 kr., za pol leta 1 gld. 75 kr. in za četrt leta 90 kr., — po pošti prejemane pa za celo leto 4 gld., za pol leta 2 gld. in za četrt leta 1 gld. — Za prinašanje na dom v Ljubljani se plača na leto 40 kr. Naročnino prejema upravništvo v Blasnikovi tiskarni. — Oglase (inserte) vzprejemlje upravništvo, in se plača za vsako vrsto za enkrat 8 kr., za dvakrat 12 kr., za trikrat 15 kr. — Dopisi naj se pošiljajo uredništvu „Novic“.

V Ljubljani 13. aprila 1894.

Politiški oddelek.

Važna razsodba.

Zadnji čas se je izreklo več razsodeb o jezikovnem vprašanji, katere so pač jezikovno vprašanje še bolj zmedle in le dokazujejo, kako potrebno bi bilo, da že v Avstriji dobimo izvrševalni zakon k XIX. članu drž. osnovnega zakona o občnih pravicah državljanov.

Občina Kladno na Češkem je bila sklenila, da bode sprejemala samo češke vloge. Ta sklep je pa politično oblastvo razveljavilo, ker ni v soglasji s § XIX. državnih osnovnih zakonov. Občina se je pritožila proti takemu omejenju njenih pravic, meneč, da ima pravica samo odločevati popolnoma v svojem poslovnem jeziku. Stvar je prišla naposled pred upravno sodišče, ki je pritožbo odbilo. Razsodilo je, da so občine zavezane tudi od zasebnikov in privatnih strank prejemati dopise in vloge v obeh deželnih jezicih. V utemeljevanji se pravi, da imajo občine pač pravico, same določevati svoj poslovni jezik, da pa od strank vendar ne morejo zahtevati, da se poslužujejo njih poslovnega jezika. Po osnovnem zakonu zagotovljena enakopravnost zagotavlja strankam pravico, da se smejo posluževati svojega jezika, ako je deželni jezik.

Za večje občine, posebno mestne kakor je Kladno, tako tolmačenje državnih osnovnih zakonov, ne bode delalo nobenih težav, ker imajo gotovo na razpolago obeh jezikov sposobnih organov. Velike težave bode pa to delalo kmečkim občinam zlasti manjšim, kjer noben občinski svetnik ne zna drugzega deželnega jezika in tudi nimajo obeh deželnih jezikov sposobnega tajnika. V utemeljevanji sodnje odločbe upravnega sodišča je posebno važen tisti „tudi od zasebnikov in zasebnih strank.“ Potem upravno sodišče nekako pove, da so občine še od koga drugzega dolžne sprejemati drugojezične dopise kakor od zasebnikov, morda od državnih ali deželnih oblastev.

Vsa ta razsodba bode našim nasprotnikom dobro služila za germanizacijo. Dvomiti nimamo, da bodo slo-

venske občine posebno na slov. Koroškem in Štajarskem kaj pogosto dobivale nemške dopise in vloge. Nemci bodo že zaradi tega nadlegovali slovenske občine s takimi dopisi, da pokažejo potrebo nemških šol. Če bodo občinski odborniki videli, da vsak čas lahko pridejo v položaj, da je jim nemščina potrebna, potem ne bodo nasprotovali tako nemškim šolam. Začenja se torej nov boj proti naši narodnosti. Treba bode velike odločnosti, da vztrajamo v tem boji.

Ta stvar pa ima tudi svojo dobro stran, le uporabiti jo bode treba. Nemške občine na Koroškem, Štajarskem bi pa še prišle v mnogo večje zadrege, ako bi jim začele prihajati slovenske vloge. V slovenskih občinah se povsod kdo dobi, ki zna nemški, ako drugi ne, pa gospod župnik ali pa učitelj, ki bode drage volje ustregel županu in mu raztolmačil dopis. Težje bi pa to bilo za nemške občine, ako bi dobile več slovenskih vlog. Večkrat bi nemški župan moral čez hribe in doline, da dobi koga, da mu raztolmači, kaj se od njega zahteva. Zato pa imamo mi Slovenci tudi hudo orožje proti Nemcem v tem odloku, ako se bi ga prav in z vso doslednostjo posluževali. Ravno tako pa moramo tudi od družih uradov zahtevati, da vsprejemajo slovenske vloge, in tako pokazati, da ima naš jezik pravico po vsem Štajarskem in Koroškem. Mi vemo, da bi sprvega nastala silna nevolja, ako se poprimemo tega načela. Zabavljanja po nemških listih bi bilo silno veliko. Naša narodna dolžnost je pa, da se tega zabavljanja ne ustrašimo. Če ostanemo dosledni, nam tako postopanje vsekako mora prinesiti ugoden sad. Sprva bi Nemci pač le zabavljali, ali bi kmalu spoznali, da s samim zabavljanjem nič ne opravijo. Jeli bi premišljavati, kako si pomagati. Iz tega pa peljeta le dve poti. Prva je, da se k članu XIX. doda izvrševalni zakon, v katerem bi se določilo, da se ima z občinami občevati v njih poslovnem jeziku. Druga pot je pa, da se Slovenci po Štajarskem in Koroškem ločimo administrativno od Nemcev. Takoj ne bodemo ugibali, katero pot bi nastopili Nemci, ali toliko rečemo, da bi stvar vsekako bila nam Slovencem v korist. Če dobimo jezikovni izvrševalni zakon, potem bi bil konec jezikovnim preprirom, imeli bi

asne določbe, da morajo uradi posluževati se našega jezika. V takem jezikovnem zakonu bi se tudi moralo rešiti jezikovno vprašanje glede šol. Naj se tudi nemščini priznajo v notranjem poslovanju kake predprave, vendar bi bili Slovenci na boljšem, ko bi ne bilo treba za naše pravice v vsakem slučaju posebej trkati pri ministerstvu in višjih sodiščih na Dunaji.

Še ugodnejša bi pa bila za nas Slovence druga vredba, namreč administrativna odločitev Slovencev od nemškega dela dežele bila bi pač za nas Slovence najugodnejša, bil bi to prvi korak do Zjedinjene Slovenije. Za to pa priporočamo vsem Slovencem v deželah, kjer je slovenščina deželni jezik, da tudi nemškim občinam dopisujejo le slovenski. Nikar naj se ne ustrašijo nemškejeze, ker v tem smislu je razsodilo upravno sodišče; tukaj gre za važne naše narodne pravice. Rzsodba upravnega sodišča bode nam le v korist, ako pokažemo vso odločnost, drugače pa bode nam v veliko narodno škodo. Prizanesljivost in popustljivost bi tukaj ne bila na pravem mestu.

Politični pregled.

Državni zbor je minoli teden končal generalno debato o budgetu. Pri tej priliki smo videli, da je koalicija zares močna. Pridružili so se ji nemški nacionanci in šteje do 300 poslancev, dočim jih opozicija le kacih petdeset. Kdo bi mislil, da bode sedaj zbor lahko najvspešneje deloval, ali tem najbrž ne bode tako, kajti večina iz nemških liberalcev, nacionancev. Poljakov, konservativcev, Koroninijevcev in nekaterih Slovencev je pač taka družba, da ni misliti, da bi mogla kaj dobrega dognati. Te stranke so tudi le v tem jedine, da se volilna pravica ne sme dosti razširiti, ker sicer njih obstanek pride v nevarnost. Govorniki koaliranih strank so tudi letos pokazali največje uboštvo na idejah. Druzega niso vedeli, kakor da so drug druzega hvalili. Od Slovencev sta govorila gosp. Šuklje in Vošnjak. Prvi je prav nesrečno polemizoval z nekaterimi mladočeškimi govorniki in pri tem kazal veliko svojo domišljijo. Po tem je pa zagovarjal koalicijo, pa nič bolj srečno, le to smo izvedeli, da on še hoče čakati, če bode vlada kaj dala nam Slovencem, kako dolgo bode čakal ni povedal, menda na nedoločen čas. Ta gospod izpozabil se je pa celo tako daleč, da je sumničil, da je na Slovenskem stranka, ki teži na vzhod. Torej po receptu nemških liberalcev. Koalicija mu je posebno zmedla možgane. Tudi proti občni volilni pravici je g. Šuklje in sicer zaradi tega, ker so le srednji stanovi nositelji kulture. Take prismođarije pa pač nismo od tako učenega profesorja pričakovali, ko vendar vsakdo ve da ima večino srednjih stanov prav isto izobraženost, kakor delavci, posebno na kmetih je redkokje gospodar bolj izobražen od hlapca njegovega. Ves govor je bil le neka umetna zveza raznih liberalnih že davno obrabljenih fraz. Gospoda profesorja menda zapušča njegova duhovitost, katero smo prejšnje čase radi priznavali. Dr. Vošnjak je pa nam lepo povedal, da so paralelke v Celji že bile zagotovljene od prejšnje vlade. To priznanje je za nas jako drago, ker sedaj imamo dokaz, da poslanci, ki so ostali v Hohenwartovem klubu, niso prav nič dosegli, da je torej naravnost čudno, kako da vladi morejo še delati tlako. Najvažnejši govor je bil govor finančnega ministra. Govoril je o davčni politiki in pri tem lepo povedal, da ni upanja, da bi v sedanji postavodajni dobi dovršili davčno reformo. S to reformo bi se namreč razbremenili nižji stanovi. Mi smo bili izrekli takoj, ko je bila prišla liberalna vlada, da z davčno reformo ne bode nič, ker ne ugaja židovskim kapitalistom in

sedaj vidimo, kako prav da smo imeli. To je jeden tistih lepih vspehov, za katere se imamo zahvaliti tistim slovenskim poslancem, ki so pomagali sklopiti koalicijo. To naj si zapomnijo tudi gorenjski volilci, ki so pritrdili koaliciji z zaupnico grofu Hohenwartu. Govoreč o volilni reformi je pa finančni minister povedal, da pred vsem namen koaliciji, da se obvaruje sedanjim strankam njih politična posest, z drugimi besedami bi se to reklo, da je koalicija si postavila za nalogo, da varuje nemško prvenstvo v Avstriji. Gotovo lepa naloga, vredna, da je pošteno podpirajo nekateri slovenski poslanci. Pri podrobni budgetni debati so pa nekateri mladočeški poslanci se postavljali preveč na skrajno stališče, glasovali so proti potrebščinam za najvišji dvor. S tem so le dali nasprotnikom hudo orožje v roko, da bodo ložje mahali po avstrijskih Slovanih in jih sumničili nelojalnosti. Mi sicer vemo, da je stvar naperjena le proti vladi, ne pa proti kroni, ali se bode morda le napačno razlagala. Sicer se pa pri letošnji budgetni debati kaže, da je češko vprašanje jedno najvažnejših vprašanj v Avstriji. Ne le, da Mladočehi letos z nenavadno odločnostjo naglašajo svoje državno pravo, tudi drugi govorniki so se mnogo bavili z zadevami na Češkem. Ministerski predsednik Windischgrätz se je lahko prepričal, da češko vprašanje se nahaja, če tudi ga on poznati neče. Pripetiti se mu utegne, da ga baš češko vprašanje pomete.

Volitev dunajskega podžupana. — Minolo soboto izvolil je dunajski mestni zastop Matzenauerja drugim podžupanom s 70 glasi od 135 oddanih glasov. Videlo se je pri tej priložnosti, da mej dunajskimi liberalci ni popolne jedinosti, kajti 20 liberalcev ni glasovalo za Matzenauerja. Nekaj časa se je mislilo, da se liberalci in krščanski socijalisti sporazumejo, da volijo za podžupana Luegerja. To bi se najbrž bilo tudi zgodilo, da niso krščanski socijalisti s svojim kričanjem preprečili izvolitve prvega podžupana dr. Richterja županom dunajskim. Krščanski socijalisti upajo, da tako pridejo kmalu do večine v mestnem zboru, ker jim manjka le še 24 glasov, te pa upajo dobiti pri dopolnilni volitvi drugo pomlad. Seveda se ne ve, če ne delajo računa brez krčmarja. Če se razmere do tedaj ne premene, bodo najbrž konservativci pomagali liberalcem in krščanski socijalisti ostanejo v manjšini.

Poljski klub je volil novo načelstvo. Načelnikom je voljen bivši minister Zaleski, namestnikom njegovim pa Jedrzović.

Rusinski klub je razpal. Rusinski poslanci se niso mogli sporazumeti o tem, bi li hodili z vlado ali pa jej nasprovali. Zaradi tega se je pa njih klub razbil.

Schmeykal. — Umrl je vodja čeških Nemcev dr. Schmeykal in so ga slovesno pokopali v Češki Lipi, kjer je bil njegov rojstni kraj. Pokojnik se je udeleževal političnega življenja od 1860. leta sem in je bil vodja čeških Nemcev, ki so imeli vanj brezmejno zaupanje. Predno so njegovo truplo odpeljali iz Prage, kjer je umrl, je imel govor finančni minister Plener. V Češki Lipi so pa govorili razni nemški vodje na njegovem grobu. Vodstvo nemške stranke je pa sedaj prevzel odbor petih poslancev, kateremu je na čelu dr. Schlesinger.

Nemčija in Italija. — Te dni sešla sta se v Benetkah nemški cesar in laški kralj. Tem povodom vršile so se vladarjema na čast velikanske slavnosti v Benetkah. Glede političnega pomena, ki ga naj bi imel ta sestanek, so razni listi raznega mnenja. Eni pravijo, da je bil sestanek, zgolj prijateljskega značaja, drugi zopet, da bo vplival na politične odnose laške. Brezdvomno je, da sta se vladarja zaveznika dotaknila tudi perečega gospodarskega vprašanja italijanskega in če bo v najbližji prihodnosti o tej zadevi se zvišila na Laškem kaka posebna prememba, je isto smatrati za nasledek sestanka obeh vladarjev.

Rusija. — Novo poljedelsko ministerstvo, ki se je ustanovilo v Rusiji pozdravlja vse javno mnenje najprisrčneje. Car sam je nasproti voditelju novega ministerstva izrazil prepri-